

Előzetes jelentés a Bécsi út 44. sz. alatt végzett leletmentésről

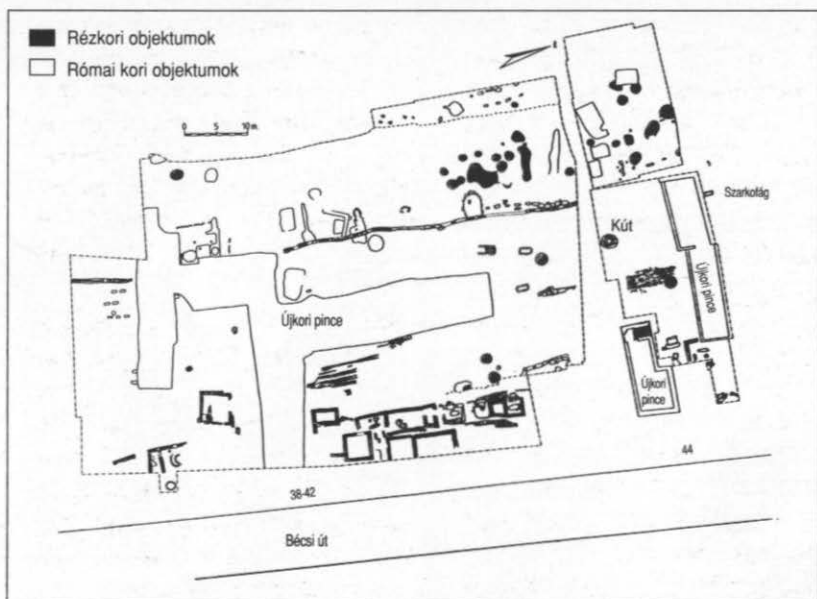
(Bp., III. ker. Bécsi út 44.)

A lelőhelyen májustól decemberig három alkalommal végeztünk építkezéshez kapcsolódó, megelőző feltárást 1997-ben. Ez a munka mind topográfiai, mind régészeti szempontból az előző években feltárt Bécsi út 38–42. sz. telken lévő lelőhely logikus folytatásának tekinthető, amelyre utalni szükséges. (BERTIN 1996 18–26.)

Preliminary report on the rescue excavations carried out at Bécsi Street 44

(Bp., District III, 44 Bécsi Street)

As the result of proposed construction work at this site, rescue excavations were carried out on three occasions between May and December in 1997. It must be pointed out that this work should be considered the logical continuation of excavations carried out at lots 38 to 42 on Bécsi Street during previous years (BERTIN 1996 18–26).

15. kép

A területen két jellegzetes történelmi korszak (akárcsak a Bécsi út 38–42.sz. alatt), mégpedig a rézkori Bádeni kultúra és a római kor leletei kerültek napvilágra (15. kép).

Már az előző évben megállapítottuk, hogy a rézkori település egy, a dombok alján fekvő természetes teraszon alakult ki. (BERTIN 1996 18–19) Feltételezésünket megerősítette, hogy az új feltárás során előkerült gödrök is a dombok lábánál sorakoznak, a Bécsi út 38–42.sz. alatt talált gödrök által kijelölt sávban. A gödrök száma tíz, kapcsolódik hozzájuk egy, talán házként szolgáló objektum és egy tűzhely. Vastag falú, kézi kerámia, jobban eldolgozott, finomabb kerámia, állatcsont és nagy mennyiségű, dunai kagyló alkotja a leletanyagot. Az objektumokból famintákat is vettünk, melyeknek elemzése a kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea* (Matt.) Lieblein), a kocsányos tölgy (*Quercus robur*), egy fenyőfajta (*Taxus Baccata*) és nád (*Phragmites Australis* (Cav.) Trin) jelenlétét mutatta ki, melyek Budapest területén jól ismert fajok. A gödrökből vett földmintákban elszenesedett búza- és árpamagvak voltak. A feltárást figyelemmel kísérte Endrődi Anna és Horváth Attila, a fameghatározásokat Dr. Babos Károly, a növényi magvak meghatározását Gyulai Ferenc végezte.

Similarly to the sites at Bécsi Street 38 and 42, the artifacts brought to light here represent two periods: the Copper Age Baden culture and the Roman Period (Figure 15).

It had already been established last year that the Copper Age settlement had been established on a natural terrace at the foot of rolling hills (BERTIN 1996 18-19). This hypothesis has been supported by the discovery of new pits along the line of these foothills during the course of recent excavations within the band that was outlined by the pits excavated at Bécsi Street 38 and 42. The number of newly excavated pits was 10, in addition to a feature that may possibly have served as a house as well as a fireplace. The find assemblage is composed of thick-walled domestic pottery, more elaborate, fine ceramics, animal bones and quantities of riverine mussel shell from the Danube.

Samples of wood were also collected at this site. Their analysis has shown the presence of durmast oak (*Quercus petraea* (Matt.) Lieblein), common oak (*Quercus robur* L.), common yew (*Taxus baccata* L.) and common reed (*Phragmites australis* (Cav.) Trin). These species were well known in the Budapest area.

Excavations have been monitored by Anna Endrődi and Attila

A római korban is a korábban, délebbre megfigyelt településszerkezet szerves folytatásának bizonyult a lelőhely. A dombok lábánál, a rézkori gödrökkel azonos zónában, az elmúlt évben feltárt római kori gödrökkel azonos korú objektumokat találtunk. Négy zárt leletsoportot különíthetünk el: kettő ház lehetett, kettő pedig kis kamra. Ez utóbbi egyikének északi részén egy nyers agyagtéglából rakott falat találtunk, míg az objektum északkeleti sarkában, annak aljára omolva egy nagyméretű *dolium* volt. A részben restaurált *dolium* nagysága arra utal, hogy az edény a helyiség nagy részét elfoglalta, s ez alapján valószínű, hogy tároló- és nem lakóhelyiségről van szó. Végül a negyedik objektum minden valószínűség szerint állatok karámjaként szolgálhatott. Erre utal, hogy alja teljesen egyenetlen volt, az objektumot pedig körben alacsony kőfal vette körül, s úgy tűnik, semmiféle tetőszerkezete nem volt, mivel cölöplyukat nem találtunk. A kőfal mindhárom oldalának maradványát az objektum aljára, befelé dőlve találtuk, ennek alapján magassága csak mintegy egy méter lehetett. Az objektum egyik oldalának kidőlt fala alatt *in situ* az altalajba ásott, elkorhadt, de nem elszenesedett „favályút” is találtunk. A vályút egy körülbelül egy méter hosszú, hossz-

Horváth, wood remains were identified by Károly Babos, plant seeds were analyzed by Ferenc Gyulai.

Already during Roman times, this settlement seems to have represented the organic continuation of the settlement structures observed to its south. Roman Period features, coeval with pits that had been discovered during the previous year, were found along the foothills within the zone of Copper Age pits. Four distinct groups of artifacts could be distinguished. Two of them originated from what once may have been houses, while two came from small enclosures. One of these latter had a wall made of raw mud-brick at its northern wall, while collapsed remains of a large *dolium* were found in the northeastern corner of the same feature. The size of this partially restored *dolium* shows that this vessel must have occupied most of the feature which makes it likely that this place was a storage room rather than a dwelling. Finally, the fourth feature, in all probability, was a corral in which animals were kept. This is suggested by its completely uneven floor surface as well as the fact that it was surrounded by a low stone wall. In addition, no post holes or any other evidence of a roof structure could be detected here. Remains of the stone wall were found, on all

ban kettévágott fatörzsből vájták ki, melynek falvastagsága 5 cm. A vályút esetleg magok számára helyezték el a „karámban”. Az objektum alján igen kis mennyiségű leletanyag került elő, mely a cserepek állapotja alapján, feltehetőleg későbbi eróziós folyamatok során kerülhetett oda.

A leletanyag első, gyors átekintése alapján az objektumok egykorúak a Bécsi út 38–42.sz. alatt feltárt hasonló jellegű, római kori objektumokkal, s használatuk ugyancsak a 2. század elején fejeződik be. A telepnek az ez évi feltárás során előkerült részén sem lehetett pusztítás vagy tűzvész nyomait kimutatni. A leletanyag töredékes jellege alapján is arra következtethetünk, hogy a telep lakóinak nem gyorsan és nem közvetlen pusztítás hatására kellett lakóhelyüket elhagyni. A költözés okát egy Aquincumban, feltehetően a 2. század elején végbement településszerkezeti változásban kereshetjük.

Az objektumok földmintáiban sok, elszenesedett gyümölcs- és zöldségféle magját találtuk. Az eredmények azt mutatják, hogy sokféle, nem itáliai, hanem helyi, az őslakos kelták által kedvelt- növényi kultúrát termesztettek. Ennek alapján joggal feltételezhetjük, hogy az eraviszkuszok a 2. század elején is, — csakúgy mint az eraviszkusz nők viseletükben, — táplálkozási szokásaikban meglehe-

three sides, fallen into the feature. This rubble shows that the original wall must have been only approximately 1 m in height. Below the ruins of one of the stone walls, the remains of a wooden feeding trough were found. It was found *in situ*, dug into the subsoil. The wood of this trough was not carbonized. It was made from an approximately 1 m long segment of a tree trunk split lengthwise, with a wall thickness of 5 cm. It is possible that this trough was used in serving grain within the “corral”. A small set of sherds was found at the bottom of this feature. On the basis of their poor preservation, however, it may be presumed that they were washed into the feature during subsequent erosion and thus formed a secondary deposit there.

The first, rapid impression offered by this material is that these features are coeval with similar Roman period features recovered at the site of 38 to 42 Bécsi Street. This means that they must have been abandoned at the beginning of the AD 2nd century. No traces of destruction or catastrophic fire were discovered even in the section excavated this year. The fragmented state of find material also seems to indicate that the inhabitants of this settlement did not have to flee some destructive attack. They may have decided to move when the

tősen tradicionálisak, konzervatívok voltak, annak ellenére, hogy természetesen sok szokást és tárgyat vettek át Rómától.

Feltártunk egy száraz falazással készült kőbélletű kutat is, mely megerősíti a lelőhely település jellegét a római kornak ebben az időszakában. A kútban, melyet öt méter mélyre kellett ásni, hogy elérjék a földalatti természetes vízfolyás szintjét, kevés leletanyag volt. Így nincs kellő információnk, hogy megállapíthassuk a kút használatának időtartamát. Csak egy szinte teljes amfora volt az alján, melyet véletlenül ejthettek vízmerítés közben a kútba (16. kép).

A terület Bécsi út mellett lévő zónájában a római kori sírkertek északi folytatását találtuk. Sajnos a teleknek ezen a részén a régészeti rétegeket egy 18. századi ház építésekor szinte teljesen elpusztították, miután a ház két pincéjét egészen az altalajig leásták. A még álló műemléképület, megmaradásra javasolt falai között folytatott, szondázó jellegűnek mondható kutatás során azonban még így is két római kori sírkertet sikerült részben megtalálnunk. Közülük az egyikhez tartozó, töredékes sírkövet is a helyén találtuk, mely még így – töredékesen is – 1,9 m magas. Sajnos éppen a kő felső részét pusztították el, melyen a

settlement structure of Aquincum changed around the beginning of the AD 2nd century.

Carbonized seeds from many fruits and vegetables were recovered from soil samples gathered at this site. These results show that the indigenous Celtic inhabitants of the site grew local cultigens rather than plants cultivated in Italy. On the basis of macrobotanical evidence, thus, one may hypothesize that (similarly to *Eraviscus* female attire) *Eraviscus* diet at the beginning of the 2nd century maintained traditional aspects, in spite of the fact that many Roman customs and objects had been adopted by this Celtic tribe.

A stone-lined, dry masonry well was also excavated which confirms the settlement character of this site during the phase of the Roman Period studied here. This well, which had to be dug down to a depth of 5 m in order to reach the natural ground water, contained but a few artifacts. Therefore, there is not enough information available to estimate the time span during which this well was in use. Only an almost intact amphora was found at the bottom. It may have fallen into the well when water was drawn from it (Figure 16).

The northern continuation of Roman grave gardens was found

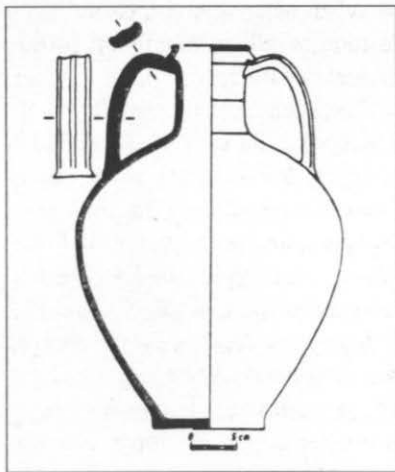

16. kép

díszítés és a feliratok lehettek. A sírkerthez tartozó sírok nem kerültek elő, azonban – a stratigráfiai vizsgálatok alapján – később beásott bolygatott hamvasztásos temetkezések nyomait találtuk, korjelző mellékletek nélkül (17. kép).

A terület feltárásában közreműködött a BTM Középkori Osztálya részéről Kárpáti Zoltán, a területen azonban nem találtunk középkori réteget vagy objektumot.

Az újkort képviselő, a 18. század közepe táján épített ház, falkutatását és műemléki helyreállítását az Országos Műemlékvédelmi Hivatal munkatársai végezték. Munkájukat segítettük többek között a déli pincében egy kis szonda ásásával,

within the stretch of this area that parallels Bécsi Street. Unfortunately, archaeological layers in this section of the lot were almost entirely destroyed during the 18th century construction of a house since two cellars from this building were dug down to the depth of the subsoil. Even this way, however, two Roman Period grave gardens could be partially recovered in what may be considered a test trench opened between the preserved walls of this hypothesized architectural monument. One of them even had the fragmented gravestone in place, which in this state was 1.9 m tall. Unfortunately, it was exactly the top section of this stone, which must have contained

melyben négy egymást követő, om-lásréteggel elkülönülő újkori padló-szintet tártunk fel.

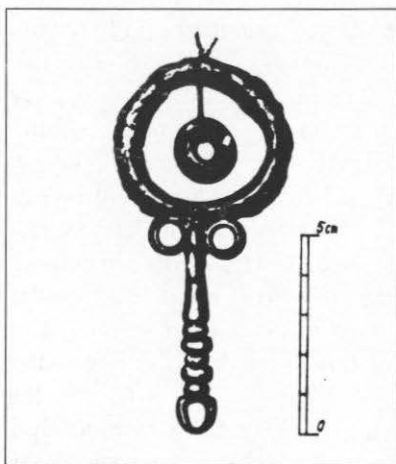
Összegzésképpen megállapíthat-juk, hogy a Bécsi út 44. sz. alatt két történeti korszak már korábban is ismert (Bécsi út 38–42. sz. alatt) lelő-helyének feltárását folytattuk. A ko-rábbi időszakból a Bádeni kultúra településrészlete került elő, gödrök-vel, egy esetleges lakóépülettel és egy tűzhellyel. A telep egy, a Duna fölött magasodó, természetes tera-szon terült el. A római korban ugyanezen a természetes teraszon létesült a 2. század elejéig haszná-latban lévő, a helyi kel-ta-eraviszkusz lakossághoz köthető telep. A telep felhagyását követő, későbbi temetkezési hely tovább

both inscriptions and ornaments, that was destroyed. The graves themselves, however, could not be found. On the basis of stratigraphic investigations, traces of disturbed cremation graves that had been dug subsequently into this area were also revealed. However, they yielded no finds with dating value (Figure 17).

This excavation was attended by Zoltán Kárpáti on behalf of the Medieval Department of the Buda-pest History Museum. However, no medieval levels or features were found.

Research and reconstruction of the mid-18th century, Modern Age house were carried out by employ-ees of the National Ancient Monuments Inspectorate. Their work was, among other things, sup-ported by archaeological excava-tions in a small trench that was opened within the southern cellar. These revealed four subsequent, Modern Age floor levels separated by layers of rubble.

In summary, it may be said that excavations at the site of Bécsi Street 44 revealed new details of two his-torical periods, whose layers had already been uncovered at the site of Bécsi Street 38 to 42. The earlier of these periods was represented by settlement remains of the Copper Age Baden culture including pits, a

17. kép

húzódik északi irányban a római út mentén, melyet a Bécsi út két oldalán sikerült azonosítanunk.

Patrice Bertin

Irodalom – Literature

BERTIN 1996 – BERTIN, P., Előzetes jelentés a budaújlaki temető leletmentő ásatásáról. *Aquincumi Füzetek* 3 (1996) 18-26.

possible dwelling and a fireplace. The settlement was located on a terrace above the level of the Danube river. On the same terrace, a local Celtic Eraviscus settlement was established which functioned until the beginning of the AD 2nd century. Following the settlement's abandonment, burials in this area extended toward the north along the Roman road. The edges of this settlement could be identified.

Patrice Bertin